

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ**

**СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ
АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО
СУСПІЛЬСТВА**

**МАТЕРІАЛИ V ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ,
АСПРАНТІВ, ВИКЛАДАЧІВ ТА СПІВРОБІТНИКІВ**

(Суми, 20-21 квітня 2017 року)

**Суми
2017**

тендітності. Тому він викликає як благородну гордість, так і почуття відповідальності, і навіть побоювання за його майбутнє, тривоги, викликаних численними проблемами сучасного світу, який потонує у своєму речовинно-монетарному “прагматизмі”.

Література

1. Баллер Э. А. Социальный прогресс и культурное наследие. – М., 1987. – С.56.
2. Кириллов В. Мы // [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.m-battle.ru/warfare.php?part=2&author=119&poems=832>

ТУРИЗМ ЯК ПРОЯВ ІНТЕРКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Ольга Бойко

*доктор філософських наук, професор
кафедри філософії, СумДУ*

Туризм як особливий соціокультурний феномен можна розкрити тільки через дослідження ієрархії матеріальних, соціальних, культурних і духовних потреб людини, особливостей комунікації індивідів у процесі туристичної подорожі. Тому що туристична діяльність реалізується в усіх основних сферах життєдіяльності суспільства: матеріально-виробничій, соціальній, політичній, духовній та інформаційній.

Роль туризму для сучасного світу є досить важливою, тому що він є різновидом соціальної комунікації і впливає на соціальні інституції та на самоорганізацію глобальних соціокультурних процесів. Завдяки прямому контакту туристичних агентів, туристична діяльність здійснює важливу, особливо в сучасному світі функцію - людиноцентровану гуманізовану комунікацію соціумів, а також їх взаємодію на основі вироблених у соціальному дискурсі гуманних і людиноцентрованих параметрів порядку (зокрема й соціальних), орієнтуючи на гуманітарні цінності, соціальні програми, проекти, цілі, ідеали та сприяє самоорганізації гуманного глобального соціуму.

Підхід до туризму як до масового тимчасового переміщення великих груп людей в інше соціокультурне середовище відкриває можливість усвідомити його не як пересічне життєве явище, а як комплексний соціальний процес, що супроводжується формуванням

нових соціальних структур та інфраструктур, а також спричиняє глибокі трансформації в індивідуальній та суспільній свідомості.

Звернемо увагу на те, що туризм відіграє важливу роль в задоволенні цілого комплексу потреб людини, починаючи з базових, фізіологічних і закінчуючи пізнавальними, культурними, духовними, самореалізаційними. Завдяки туризму людина може пізнати не тільки навколишній світ, життя та культуру інших народів, але й випробувати себе у незвичних екстремальних ситуаціях, а також більш глибоко пізнати та зрозуміти культуру свого народу, культуру іншого, власний культурний горизонт сприйняття та розуміння світу.

Аналізуючи таке явище як туризм, можна зазначити, що він є важливим чинником позитивної глобалізації, який сприяє перетворенню протистояння культур у їх діалог, збереженню природної та культурної спадщини, створює нові зони соціальної зайнятості та, за самою своєю природою, має більший, ніж інші суспільні феномени, потенціал щодо створення атмосфери взаєморозуміння та довіри між народами.

З моменту появи такого явища як туризм (а це приблизно XIX століття) особливого значення набувають безпосередні людиновимірні контакти великої кількості людей, які здійснюються практично на всій планеті. Такого роду контакти, які переростають у взаємодію, комунікацію, взаєморозуміння та мають наслідком довіру й солідарність, що встановлюються між народами, не можуть бути досягнуті лише через засоби масової інформації, а можливі лише при безпосередньому спілкуванні людей, що відбувається під час туристичної подорожі.

Також, при аналізі феномену туризму, слід звернути увагу на проблему масовизації туризму. що передбачає розкриття сутності масового туризму як форми мандрівок, що історично еволюціонували, при цьому необхідно завжди брати до уваги соціокультурні особливості масового туризму та їх основні ціннісні імперативи.

Цінність здійснення мандрівок, безумовно, важлива як екзистенційний досвід пізнання та порівняння культурного простору різних культур та розуміння на основі даного аналізу своєї власної. Можна погодитися з М. Мід, яка зазначає, що мандрівник, який один раз вийшов з дому, є більш мудрішим, ніж той, хто ніколи не переступав власного порогу, так і знання про іншу культуру повинно загострити нашу здатність пізнавати з більшою настирливістю, оцінювати з більшою симпатією нашу власну [2].

Масовий туризм може бути описаний як історично еволюціонуюча форма мандрів, але відмінностей між ними більше, ніж схожості. Як писав Ж. Бодрійяр, “немає нічого більш чужого чистій мандрівці, ніж туризм та дозвілля” [38]. Хоча в основі мандрів та туризму лежить одне і те саме психологічне прагнення до нового, допитливість, мандрівник розраховує тільки на себе, а турист – на гада. Мандрівник іде та іде сам, туриста – ведуть і везуть.

Отже, хоча мандрівник подорожує самостійно, а турист користується благами та можливостями туристичних послуг, все ж таки, вони, особливо в сучасну добу, здійснюють певний вплив на формування та особливості світоглядних і ціннісних орієнтацій. Це відбувається тому, що в процесі міжкультурної, міжсоціумної комунікації, яка є наслідком туризму, здійснюється осмислення та переосмислення туристами життєвих цінностей, світоглядних орієнтацій і культурних горизонтів власної свідомості.

Отже, туристична діяльність соціальних суб’єктів, яка здійснюється за сприяння туристичних організацій і державних органів, надає комунікації між народами гуманоцентрованого змісту, активізує екзистенційні виміри особистості, формує світоглядні та культурні критерії особистості, що значним чином впливає на встановлення атмосфери взаєморозуміння та довіри як між індивідами, так і між народами, які вони репрезентують.

Для України, як і для багатьох країн світу, туризм є стимулюючим чинником удосконалення суспільних відносин, становлення неформальних соціальних інститутів, які конститууються як суттєві складові громадянського суспільства. Водночас в умовах демократичного суспільства самоорганізація соціальних інститутів “знизу” стає більш цивілізованою, все більш відповідною еталонам демократії та свободи особистості.

Людство своїм розвитком багато в чому зобов’язане подорожам, які дозволяли людині не тільки розширити власний ареал освоєного соціального простору, але й ініціювали процеси міжетнічної і міжцивілізаційної соціальної комунікації, були катализатором соціального пізнання, соціально-просторової ідентичності та просто певною формою відпочинку.

Знайомство зі своїм і “чужим” соціокультурним простором, його освоєння, зустріч з іншим досвідом, погляд на себе з боку, рефлексія з приводу свого і чужого соціуму і просторово-часового

континууму були необхідними передумовами інноваційної активності людей і детермінантами еволюції соціальних інститутів.

Завдяки туризму значно зростають духовні запити, відбувається диференціація соціальних потреб, виникає прагнення до систематичного ознайомлення з іншими моделями соціальної поведінки та матеріальною і духовною наочною діяльністю, відбувається чуттєве та наочне пізнання світу. У сучасному світі туризм став невід'ємним чинником розвитку людської цивілізації. Завдяки цьому відбувається пізнання світу в планетарному масштабі, глобалізація і стандартизація моделей соціальної поведінки, об'єднаних у рамках загальних ціннісних, нормативно-поведінкових і естетичних ідеалів.

Література

1. Бодрийяр, Ж. Америка [Текст] / Ж. Бодрийяр. – СПб. : Владимир Даль, 2000. – 206 с.
2. Мид, М. Культура и мир детства [Текст] / М. Мид. – М. : Директмедиа Паблишинг, 2004. – 878 с.

ПРО ІСТОРІОСОФІЮ МИХАЙЛА ГРУШЕВСЬКОГО

В'ячеслав Артюх

У великого українського історика Михайла Грушевського (1866–1934) історіософські погляди формувалися під великим впливом позитивістської епістемологічної парадигми. Звідсіля й велика кількість паралелей з поглядами І. Франка на історичний процес. Хоча, потрібно зазначити, що протягом довгого творчого життя у Грушевського його історіософія зазнавала трансформації також і під впливами ідей Е. Дюркгайма, методології «психології народів» В. Вундта та настанов неокантіанства, але все ж позитивістський компонент у цьому «букеті впливів» завжди залишався головним.

В уявленнях про суб'єкт історичного процесу на перше місце у нього виходить детермінуюча ці погляди залежність від народницького типу світогляду. Сам Грушевський цей ідеологічний контекст своїх історичних поглядів характеризував так:

«... я був вихований в строгих традиціях українського радикального народництва, що виводилося від кирило-мефодіївських братчиків, і